

Els funerals a la Tortosa d'abans

Dimecres de la setmana vinent serà Tot Sants. Al nostre país la tradició catòlica i el sentiment popular situa esta jornada com la de record als difunts de la família. Els ajuntaments prenen mesures per endreçar els cementiris i facilitar l'accés de la gent. Els darrers anys, però, han canviat molt els hàbits i la relació dels ciutadans amb la mort amb la tendència a silenciar-la.

Josep Bayerri Raga,
periodista

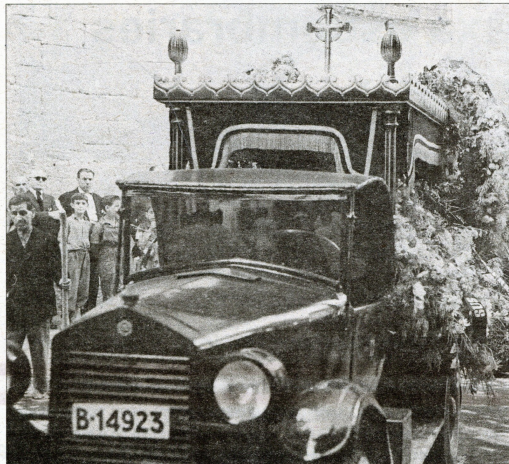
Fins als anys setanta del segle passat la cerimònia dels enterraments es feia sense passar per les esglésies ni per descomptat pels tanatoris, que encara no estaven generalitzats. Durant molts anys, quan una persona estava a punt de morir s'avisava al capellà de la parròquia que portava el viàtic amb els olis de l'extremunció i el darrer combregar. Normalment, anava acompanyat d'un escolà que girava una campaneta pel carrer i en veure'ls passar la gent s'agenollava respectuosament. El sacerdot oficiava els sagraments de la confessió, la comunió i ungia el moribund amb els olis sagrats. A poc a poc es va anar perdent el caràcter processional i els anys cinquanta el mossèn anava sol, d'incògnit, sense que la gent se'n adonés gaire. Hi havia la creença popular, fruit de l'esperança dels familiars, voluntat que mai es complia, que de vegades amb l'extremunció es produïa el miracle i el malalt recuperava la vida.

Quan es produïa la mort la primera cosa que es feia era avisar el

metge, normalment el que havia atès el difunt durant el temps de la seua malaltia, perquè en certifiqués la defunció i, al mateix temps, s'avisava a la vestidora. La vestidora, que sempre era una dona, era un personatge important i respectat; era l'encarregada de preparar el cadàver; el netejava, el vestia amb robes normalment de mudar i intentava dissimular el rictus de la mort. Al mateix temps avisava a la funerària que es feia càrrec de la fase següent del procediment, començant per portar el taüt a la casa del difunt.

A Tortosa, com a tots els pobles, la vetlla es feia a les cases particulars de cadascun

A Tortosa, com a tots els pobles, la vetlla es feia a les cases particulars de cadascun. Eren habitatges petits, amb estances molt reduïdes i escales estretes i empinades que feien difícil moure la caixa fins al carrer. Normalment, es desmuntava el llit i les tauletes del dormitori principal, que s'amuntegaven on podien, i es col·locava el fèretre en-

Tot allò relatiu amb la mort i els enterraments corresponia a les parròquies i als ajuntaments. Avui forma part dels negocis de les empreses funeràries.

voltat de les poques cadires que hi havia a la casa. Durant la tarda-nit de respons es resaven les tres parts del rosari mentre les dones de la casa preparaven el cafè i alguns altres aliments per als parents que havien acudit de fora.

Arribada l'hora, el rector o el vicari sortien de l'església darrera de la creu parroquial acompanyat de dos escolans. Si el fallit era molt impor-

tant anaven més capellans, potser tres, i sagristans amb ciris encesos. Anaven a la casa del difunt, a la porta del qual s'havia acumulat una gentada, en funció de la importància social del mort i la seua família. El capellà pujava a la casa i resava un respons abans que es tanqués el fèretre. Un cop al carrer es col·locava damunt del "cotxe dels morts", propietat de l'ajunta-

ment; a Tortosa, el conductor era el mateix que portava el camió del rec municipal o el dels bombers. Començava el recorregut; davant el capellà, darrere el cotxe a continuació els homes: primer els familiars, després els amics i darrere els coneguts i obligats. Les dones es quedaven a casa. La comitiva creuava pels diferents carrers fins a embarcar el carrer Cervantes fins vora de la tanca de l'Estació, davant de la terrassa del Club de Tennis. Allí s'aturava el seguici, la família es quedava a la vorera, el capellà feia la darrera benedicció i se'n anava; el veïnatge començava a desfilar per donar el condol, mentre la vestidora, l'única dona a l'escenari, situada a la vora de la família, anava dient: "la missa funeral per l'ànima del senyor/senyora... serà demà a les vuit del matí a la capella del Sagrari de la catedral". Quan acabava de passar tothom, el cotxe funerari arrancava cap al cementiri on, normalment l'endemà, completarien el ritual amb la col·locació del taüt al nínxol -en deien "donar sepultura". Això sí, els que no havien passat per tot el cerimonial religiós eren enterrats a un recinte diferent amb un mur que el separava del cementiri catòlic. La gent en deia el cementiri protestant. ■